

BEGRAFENIS VAN EEN BLENHEIMCREW

M. Visser

Op maandag 28 april 1941 werden de Hoekenezen om 10 voor half 1 in de middag opgeschrikt door het luchtafweergeschut dat in het Voorduin en langs de Nieuwe Waterweg stond opgesteld. Het gebeurde in de eerste oorlogsjaren bijna niet dat het luchtafweergeschut overdag in actie kwam. Meestal was dit in de avonduren of 's-nachts.

Nederland lag in de aanvliegroete naar Duitsland voor de bommenwerpers van Bomber Command van de Engelse Royal Air Force (RAF). Maar omdat deze teveel verliezen leed bij het overdag bombarderen van industriële doelen in Duitsland, besloten ze dat alleen 's-nachts te doen*.

Overdag werd er vooral gevlogen voor bijvoorbeeld verkenningsvluchten of aanvallen op de Franse, Belgische en Nederlandse kust. Dit soort vluchten werd in de meeste gevallen uitgevoerd door de vliegtuigen van Coastal Command RAF. Naast een enkele keer aanvallen op schepen en geschut in de Hoek, werden in onze regio het vliegveld Waalhaven, de olieopslag bij Vlaardingen en Pernis en de Rotterdamse havens veel aangevallen. De route hiernaartoe en terug ging overdag, vanwege het vele aanwezige afweergeschut, dus niet over Hoek van Holland. 's-Nachts vaak wel, mede doordat de Waterweg, zeker bij heldere nacht, makkelijk te herkennen was in het duister en dus hielp bij de navigatie. Coastal Command vloog in die eerste oorlogstijd met Bristol Blenheims, lichte bommenwerpers met een kleine bommenlast en drie bemanningsleden: een piloot, een navigatieofficier/bommenrichter en een radiotelegrafist/schutter.

** Na de aanval op Pearl Harbour op 7 december 1941 mengden de Amerikanen zich ook in de oorlog. Zij namen vanaf begin 1942 vanuit Engeland de bombardementen op Duitsland overdag voor hun rekening. De RAF ging zich in die periode meer richten op het bombarderen van steden in plaats van industrieën.*

Door de vliegtuigen van Coastal Command werden ook Duitse *Geleite*, scheepskonvoeien, aangevallen. In deze konvoeien werd enerzijds ijzererts vanuit Zweden en Noorwegen aangevoerd, dat via de Rotterdamse havens naar het Ruhrgebied werd getransporteerd om verwerkt te worden voor de oorlogsindustrie. Dit waren de zogenoemde *Westgeleite*.

Een Westgeleit komt de Waterweg opvaren. Foto genomen vanuit het gebouw van L. Smit en Co aan de Strandweg door een soldaat van het 115e Reserve Flak Regiment, dat tot augustus 1941 langs de Waterweg stond opgesteld. Collectie Peter de Krom

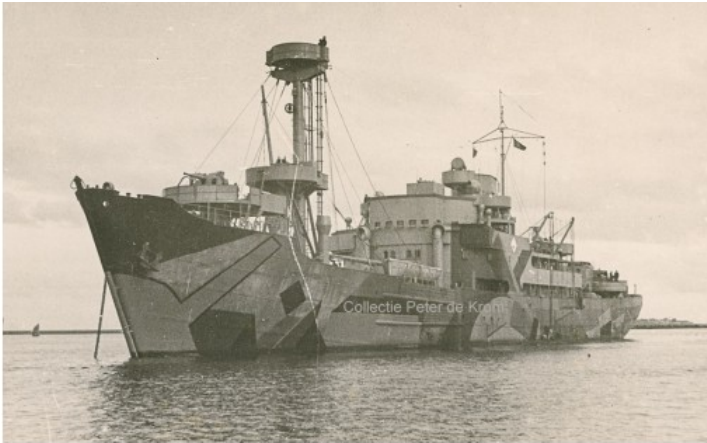
Andersom waren er de *Ostgeleite*, die met steenkolen en cokes naar Scandinavië gingen. Daarnaast waren er ook andere konvoeien die met goederen voor de soldaten in de bezette gebieden voeren.

De konvoeien bestonden uit zo'n 8 schepen en voeren altijd onder begeleiding van 4 schepen van de Kriegsmarine. Dit waren *Sperrbrecher* (mijnenvegers) en *Vorpostenboote*. Deze laatste waren o.a. gevorderde en omgebouwde Nederlandse vissersschepen, met meerdere stukken geschut op de voor- en achterplecht.

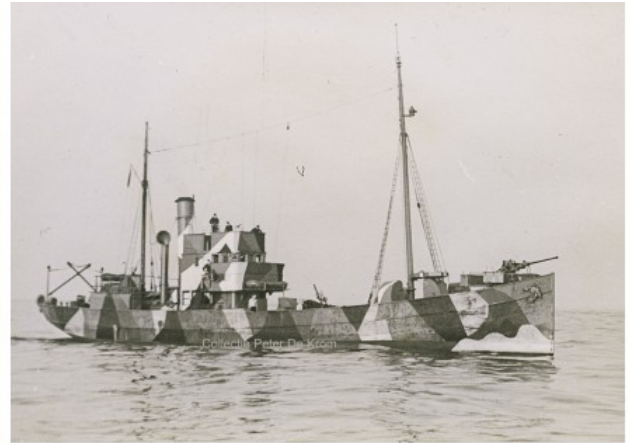
Er werd met de Blenheims bij een aanval op zo'n konvooi op de zeer gevaarlijke 'masthoogte' gevlogen: zo laag mogelijk boven het wateroppervlak om detectie door radar en Duitse jachtvliegtuigen te ontlopen, en om zo dicht mogelijk bij de schepen te kunnen komen om de kans op een geslaagde aanval te vergroten. Daardoor liepen ze echter een zeer grote kans om geraakt te worden door het geschut van de begeleidende *Sperrbrecher* en *Vorpostenbooten*. Een bijkomend gevaar waren de schepen van het *Hafenschutzflottille*: eveneens omgebouwde vissersschepen die de wateren voor Hoek van Holland, IJmuiden en Den Helder bewaakten, en het lichte en zware Flakgeschut (Flak= *Fliegerabwehrkanone*) dat langs de kust opgesteld stond. De verliezen onder de Blenheim crews waren dan ook niet gering**.

Terug naar 28 april. Het weer was die dag licht nevelig, er stond een zwakke wind, windkracht 2 en het zicht was zo'n 1000 meter.

***Van de 42 vliegeniers van de RAF die hier op de Algemene Begraafplaats liggen, waren er 22 bemanningslid van een Blenheim.*

Een voorbeeld van een mijnenveger, de Sperrbrecher 21, ex Nestor. Dit schip heeft tot 1941 Rotterdam als basis gehad. Collectie Peter de Krom

Een Voorpostenboot van het 8e Vorpostenflottille. Dit Flottielje voer de gehele oorlog op de konvoiroute Elbe-Rotterdam. Collectie Peter de Krom

Om 18 minuten over 10 Engelse tijd was een formatie van vier Blenheims van 59 Squadron Coastal Command, onder leiding van Flying Lieutenant Anthony Fry, opgestegen van vliegveld Bircham Newton in Norfolk, nadat er eerder op de ochtend een melding bij het Squadron binnen was gekomen dat er een Westgeleit bij Den Helder was gespot. De Blenheims hadden de herkenningstekens TR-A, TR-E, TR-F en TR-H. Ze werden begeleid door drie Blenheims van 235 Sqn. Om 12.20u Nederlandse tijd zagen ze het konvooi de Nieuwe Waterweg op varen. De vier Blenheims van 59 Sqn. zetten vanaf 20-30 meter hoogte de aanval in, de anderen bleven net onder het wolkendek vliegen. Er werd op ze geschoten vanaf de begeleidende Vorpostenboten 803, 807 en 2005, door de H811 van het Hafenschutzflottille, en het lichte Flakgeschut van de Marine Artillerie Abteilung (M.A.A.) 205 dat in het Voorduin stond.

Een FLAKkanon op één van de schepen van het 8e Vorpostenflottille. Collectie Peter de Krom

De HH08 van het Hafenschutzflottille Hoek van Holland in de Berghaven. Rechts de mast van het lichtschip Maas. Collectie Stichting Fort aan den Hoek van Holland

Drie vliegtuigen werden geraakt: één stortte neer in de monding van de Nieuwe Waterweg, de andere twee stortten iets zuidelijker neer op de Maasvlakte (toen nog zee). Het was één vliegtuig gelukt om bommen af te werpen waarbij één van de schepen licht beschadigd raakte, maar dat kon op eigen kracht verder varen. Het vierde vliegtuig, TR-H, draaide weg naar het noorden maar werd door het Flakgeschut van de M.A.A. 205 in brand geschoten, waardoor het gedwongen was een noodlanding op zee te maken. De H811 meldde twee vliegtuigen geraakt te hebben, de Voorpostenboten meldden gezamenlijk een vliegtuig te hebben getroffen. Vanaf de crashlocaties stegen dikke rookpluimen op.

Drie rookkolommen geven aan waar de Blenheims neerstortten. De foto is genomen door een soldaat van het 115e Reserve Flakregiment dat aan de Emmaboulevard stond opgesteld. Met nummertjes gaf hij de volgorde van de crashes aan. Collectie Peter de Krom

In de Berghaven waren schepen van de Zeerreddingdienst (Z.R.D.) gestationeerd. De bezetter had de reddingcapaciteit langs de Nederlandse kust in de eerste oorlogsmaanden flink uitgebreid in verband met de geplande (maar nooit uitgevoerde) aanval op Engeland, Operatie Seelöwe.

Nu werden de Z.R.D. 11, 17 en 18 en de Z.S.D. 2 van de Zeesleepdienst er door de Hafenkommendant op uit gestuurd, evenals de President Jan Lels, de President J. V. Wierdsma en de reddingsvlet President van Heel van de Reddingmaatschappij, om eventuele overlevenden te redden, lichamen te bergen en andere zaken uit het water te vissen.

De H811 pikte de enige twee overlevenden op: de zwaargewonde Pilot Officer Morton en Sergeant Flury van het vierde vliegtuig. Ze werden in de Berghaven aan land gebracht. De andere schepen haalden diverse spullen uit het water: een brandstoftank, een reddingboot, een landingsgestel en kaartmateriaal.

Ze borgen ook drie lichamen. Dit was de bemanning van Blenheim TR-E: Pilot Officer Sydney Collier, navigatieofficier Sergeant Jack Mingham en radiotelegrafist Sergeant William Powell. Hun lichamen werden met een vrachtauto van de Wehrmacht vanaf de Berghaven naar het lijkenhuisje op de Algemene Begraafplaats gebracht. De Duitsers hadden de eigendommen van de vliegers waaraan ze hen aan boord hadden geïdentificeerd al meegenomen om de autoriteiten op de hoogte te stellen. Onderzoek door een arts had uitgewezen dat zij geen schotwonden hadden (vaak was er een arts aan boord van de Voorpostenboten om de bij aanvallen gewond geraakte militairen snel te kunnen verzorgen).

Er is niet veel over deze drie bekend. Ze hadden sinds de 'Battle of Britain' in de late zomer van

1940 steeds met zijn drieën gevlogen.

John 'Jack' Mingham was een lid van de vrijwillige reserve RAF en werkte in een papierfabriek. In 1939 trouwde hij met Muriel Cryer. Bij het uitbreken van de oorlog werd hij opgeroepen, en na zijn training kwam hij bij Coastal Command. In oktober van 1941 kreeg Muriel een brief van de Air Ministry met de mededeling dat het tot de conclusie was gekomen dat haar man omgekomen was op 28 april. Hij was 26 toen hij stierf. Sydney Collier was 21 jaar toen hij stierf. William Powell was 22 toen hij stierf ¹⁾).

Geallieerde Militairen op de Algemene Begraafplaats

De omgekomen geallieerde militairen werden begraven in vak F. Dit vak was in mei 1940 aangewezen voor het begraven van de in de meidagen in het dorp omgekomen Irish en Welsh Guards. Vanaf dat moment werden alle geallieerde militairen daar begraven, ook de in de meidagen omgekomen (en eerst in veldgraven begraven) Nederlanders.

Het overgrote deel was Engels, maar ook lagen hier Polen, Amerikanen, Canadezen en Fransen. De doden van de laatste drie nationaliteiten zijn na de oorlog respectievelijk naar de Amerikaanse begraafplaats in Margraten, de Canadese begraafplaats in Bergen op Zoom en de Franse begraafplaats in Kapelle (Z) overgebracht.

Duitsers werden op de grote *Ehrefriedhofe* in Rotterdam en Den Haag begraven, pas vanaf september 1944 werden deze ook in Hoek van Holland begraven. Zij zijn in 1955 naar de Duitse begraafplaats Ysselsteyn overgebracht.

Nadat er bij de politie een melding was binnengekomen van Duitse zijde dat er een lichaam was gevonden, hetzij aangespoeld hetzij gevonden bij een neergestort vliegtuig, werden deze in de meeste gevallen door de doodgraver Hermanus van der Wel en gemeentewerker Jacobus Boel opgehaald en naar het lijkenhuisje op de Algemene Begraafplaats gebracht. Ze werden in het lijkenhuisje ontkleed door een Duitse militair, soms een *sanitätsofficier*, waarbij er werd gekeken of er iets was waaraan de lichamen geïdentificeerd konden worden. Dit ontkleden gebeurde altijd in aanwezigheid van een agent van de Hoekse politie. De eventueel aanwezige eigendommen werden meegenomen door de Duitsers. De zo verzamelde informatie werd naar de Wehrmacht Gräberoffizier in Hilversum gezonden die landelijk verantwoordelijk was voor dit soort begrafenissen. Hiervandaan gingen de gegevens naar het Luftfahrtministerium in Berlijn en vandaar naar het Internationale Comité van het Rode Kruis in Genève. Zij stuurden het naar het Britse of Amerikaanse gezantschap in Zwitserland, die weer hun eigen autoriteiten op de hoogte stelden zodat nabestaanden geïnformeerd konden worden.

De politie maakte altijd een rapport op van de lijkschouwing waarin zij de eigendommen ook beschreven, en stuurde deze gegevens op hun beurt naar het Nederlandse Rode Kruis in Den Haag.

De lichamen van de militairen werden in kisten van de gemeente begraven. De Duitsers stelden de datum en het tijdstip van de begrafenis vast.

In het geval van Collier, Powell en Mingham was dit woensdag 30 april om 11 uur. Van deze begrafenis zijn unieke foto's gemaakt^{***}. Voor zover bekend zijn dit de enige foto's van een begrafenis van geallieerden op de Algemene Begraafplaats hier.

Geallieerde soldaten werden begraven met militaire eer. Dit hield in dat er een erewacht was van soldaten van de hier gelegeerde onderdelen. Tevens was er een vuurpeloton. De Ortskommandant of een hoge officier van de Ortskommandantur was ook altijd aanwezig (Op dit moment hield de Hafenkommandant Hoek van Holland, Korvetten-kapitän Hans Gayer, tevens de functie van Ortskommandant).

De kisten waren bedekt met de Engelse vlag. Collectie Peter de Krom

De militairen van de diverse onderdelen staan drie rijen dik opgesteld. Beide foto's collectie Peter de Krom

Van Nederlandse zijde was er bij een begrafenis van een militair altijd een agent van de Hoekse politie aanwezig, in sommige gevallen ook de Inspecteur van politie. In dit geval waren zowel inspecteur Hartman als de Rijksveldwachter Luitjes aanwezig.

Links achteraan Rijksveldwachter Luitjes, daarnaast waarschijnlijk Boel of van der Wel, daarnaast, boven de krans, Inspecteur van Politie Hartman. collectie Peter de Krom

De dienst werd geleid door een veldprediker van de Kriegsmarine. Deze hield een toespraak waarna hij een gebed uitsprak.

De officieren van de diverse onderdelen kijken toe terwijl de veldprediker de aanwezigen toespreekt. Links de commandant van de MAA 205 Korvetten-Kapitän Kurt Hultsch, naast hem een tweede veldprediker, daarnaast een officier van de Kriegsmarine. Vermoedelijk is dit de Hafenkommendant Hoek van Holland, Korvetten-Kapitän Hans Gayer. Het is niet bekend wie de overige officieren zijn. Collectie Peter de Krom

De predikers spreken een gebed uit. Collectie Stichting Fort aan den Hoek van Holland

Daarna werden er kransen gelegd, in dit geval door Korvetten-Kapitän Hultzsch.

Op één van de linten staat 'Dem tapferen Gegner': de dappere tegenstander.
Collectie Peter de Krom

Dan volgden saluutschoten, waarbij alle officieren in de houding stonden en salueerden.

Het vuurpeloton maakt zich klaar om een salvo saluutschoten te geven. Collectie Stichting Fort aan den Hoek van Holland

foto Collectie Peter de Krom

Deze foto is een paar dagen na de begrafenis genomen, de graven van de 3 vliegers zijn gedolven. Naast de drie kransen ligt nog een vierde, deze was voor Wireless Operator/ Gunner Harry Nathan, eveneens vlieger van een Blenheim. Hij kwam op 30 april om het leven bij een aanval op Duitse schepen. Collectie Stichting Fort aan den Hoek van Holland

Het begraven met militaire eer stopte na 22 augustus 1943. Een Duits officier vertelde in een toespraak tijdens de begrafenis van een Engelse militair, dat dit was omdat de Engelsen geen militaire doelen bombardeerden, maar vrouwen en kinderen. Het waren moordenaars, geen militairen.

De bemanningsleden van de overige Blenheims

Morton en Flury van TR-H raakten in krijgsgevangenschap. Morton kwam in een subcamp van het beroemde Stalag Luft III, bekend van de Great Escape, terecht. Beiden overleefden de oorlog. Het lichaam van het andere bemanningslid van hun vliegtuig, Sergeant Hulme, spoelde op 15 juni 1941 aan bij Bergen op Zee. Hij ligt begraven op het Britse ereveld van de Algemene begraafplaats van Bergen.

De lichamen van de bemanning van TR-E, Flight Lieutenant Fry DFC, Sergeant Freeman en Sergeant Taylor zijn nooit teruggevonden. Hun namen staan op het Runnymede Memorial in Engeland. Dit monument is ter nagedachtenis aan de 20.000 mannen en vrouwen van de Engelse luchtmacht die in de Tweede Wereldoorlog omkwamen maar nog altijd vermist zijn.

Op vrijdag 8 augustus 1941 spoelde het lichaam van Sergeant Henderson van TR-A aan op het eiland Rozenburg. De Wehrmacht bracht de Hoekse politie op de hoogte, agent Kunst was aanwezig bij het overbrengen van het lichaam naar het lijkenhuisje op de begraafplaats in Hoek van Holland. Henderson werd op maandag 11 augustus begraven.

Het lichaam van de piloot van dit vliegtuig, P/O Badland, spoelde op 13 juni aan op het strand van Rockanje. Hij ligt begraven op de begraafplaats 'Maria Rust' in die plaats. Het lichaam van Sergeant Hazell is nooit teruggevonden, zijn naam staat op het Runnymede Memorial.

De graven van Powell, Mingham en Collier vandaag de dag

****De foto's zijn door één persoon gemaakt, maar komen uit verschillende collecties. Piet Vervenne vond ooit een envelop op straat met 11 foto's van de begrafenis, en gaf ze aan de Stichting Fort aan den Hoek van Holland.*

Peter de Krom kocht een collectie van een matroos van het Voorpostenflotille, met daarin dezelfde foto's van de begrafenis als die het Fort heeft. In een eveneens door hem gekochte collectie van een soldaat die in Vineta zat, zaten andere foto's van de begrafenis. En in de privécollectie van Korvetten Kapitaän Hultsch zaten eveneens enkele foto's.

Het geheel heeft duidelijk indruk gemaakt op diegenen die erbij waren.

1) Er zijn meerdere foto's van Collier, Mingham en Powell en ook van enkele van de andere vliegers op internet te vinden. Het is helaas niet gelukt contact te krijgen met de rechthebbenden om ze hier te delen. Zie de website van 59 Squadron:

https://www.number59squadron.com/roll/crew_html/blen_collier.html

Bronnen:

Boeken:

Jac. J. Baart en Lennart van Oudheusden, *Target Rotterdam*
Jac. J. Baart, *Rotterdam Oorlogshaven*
Jan Willem van Borselen, *De Kriegsmarine in Rotterdam*
Gerrit Zwanenburg, *En Nooit Was Het Stil*

Archieven:

Bundesarchiv Freiburg:

Kriegstagebuch Hafencommandant Hoek van Holland, handschriftliches original
Kriegstagebuch Admiral in den Niederlande
Kriegstagebuch Marine Signal Stelle Hoek van Holland

Stadsarchief Rotterdam:

-63-3008/3009 Dag-en Nachtrappen Politie Hoek van Holland
-494-01_526 Stukken betreffende het herbegraven op de Algemene Begraafplaats Crooswijk of elders van stoffelijke resten van buitenlandse militairen die begraven waren op de Algemene Begraafplaats Crooswijk of de Algemene Begraafplaats Hoek van Holland
-465-01_34 Archief van de Gemeentesecretarie, afdeling Openbare Werken te Rotterdam, Begraven van militairen.

Stichting Fort aan den Hoek van Holland:

Informatie van geallieerde militairen op de Algemene Begraafplaats Hoek van Holland

Persoonlijk archief 1940-1945 van Dirk Ruis.

Internet:

<https://www.rochdaleonline.co.uk/news-features/2/news-headlines/140841/soldiers-who-died-80-years-ago-during-world-war-two>

<https://www.ancestry.com/>

Lijst van de in Hoek van Holland begraven

militairen: <https://www.cwgc.org/find-records/find-war-dead/search-results/?>

CemeteryExact=true&Cemetery=HOOK%20OF%20HOLLAND%20GENERAL
%20CEMETERY&Sort=dateofdeath&Size=100&Page=1

Artikel over de konvoeien en het zinken van de Cornelia Maersk van Jac. J. Baart

in: https://www.debrielsemaasmond.nl/media/Download%20Mare/Mare_23-1.pdf

Een website met een aantal foto's die een goede indruk geven van de gevaren waar de Blenheims aan bloot stonden: <https://www.atlantikwall-wadden.nl/en/verhalen/waddengebied-frontlinie/convoy-strikes-en-gardeners-in-het-wad>

Een site met meer informatie en foto's over Vorpostenbooten, waaronder het wrak van de V 807: https://www.flickr.com/photos/dirk_bruin_vlieland/sets/72157624526709294/comments/

<https://www.tracesofwar.nl/articles/5239/Duitse-oorlogsgraven-op%C2%A0Crooswijk.htm>

<http://www.rafcommands.com/database/pows/index.php?>

[qname=MORTON&qcntry=&cur=0&qunit=&qnum=84937&qmem=L3&qdate=](http://www.rafcommands.com/database/pows/index.php?qname=MORTON&qcntry=&cur=0&qunit=&qnum=84937&qmem=L3&qdate=)

<http://www.luftwaffe-zur-see.de/Seenot/BooteNiederlande.htm>

[https://de.wikipedia.org/wiki/Nestor_\(Schiff,_1939\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Nestor_(Schiff,_1939))

Bron:

Historisch Hoek van Holland

Een digitale tijdlijn van het Historisch
Genootschap Hoek van Holland

Bristol Blenheim.

Bron: Pilotfriend